

УДК 332.021.8:336.14:35.071.6

С.І. ГРЕЧАНА, канд. екон. наук, доцент, старший науковий співробітник
Інститут економіко-правових досліджень НАН України, м. Київ

ФІСКАЛЬНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Ключові слова: фіскальна децентралізація, реформа, об'єднана територіальна громада, розвиток, доходи бюджету, місцеве самоврядування.

Розглянуто фінансові та організаційні можливості, які надано об'єднаним територіальним громадам (ОТГ) в Україні в ході реалізації реформи фіскальної децентралізації. Проведено їхню систематизацію за основними напрямками Побудовано структурно-логічну схему впливу фіскальної децентралізації на розвиток ОТГ та регіонів. За результатами аналізу надано позитивну оцінку стартовому відрізку реформи в контексті розвитку об'єднаних громад.

Вступ. Суспільне відродження України на сучасному етапі, що ґрунтується на європейських цінностях, передбачає розбудову національної економіки, гармонізацію розвитку регіонів та зростання ролі об'єднаних територіальних громад у забезпеченні інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності. Тому започаткована в країні реформа децентралізації, спрямована на створення сучасної системи місцевого самоврядування із розширеними повноваженнями та адекватними ресурсами, стала на часі. Її триєдина спрямованість має забезпечити делегування політичної влади органам управління громад (політична децентралізація) та передачу відповідних функцій управління державними органами влади місцевим (адміністративна децентралізація). Третій напрям — бюджетна (фіскальна) децентралізація — закладає базові умови незалежної діяльності цих органів влади та досягнення фінансової спроможності об'єднаних громад, що є запорукою їхнього розвитку. Її визначальний вплив на життєдіяльність об'єднаних територіальних громад актуалізує дослідження саме цієї системоутворювальної складової реформи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність проведення децентралізації влади в Україні обговорювалась та обґрунтовувалась в науковому середовищі достатньо давно. Особлива увага приділялась саме її фінансовим (бюджетним або фіскальним) аспектам. У наукових працях В. Андрущенко, І. Волохової, Т. Ефименко, О. Кириленка, А. Крисоватого, І. Луніної, В. Мамонової, В. Опаріна, А. Соколовської, І. Сторонянської, В. Федосова та ін. досліджувались питання сутності і змісту політики фіскальної децентралізації, можливостей та особливостей її впровадження й реалізації тощо. Після початку реформи у 2015 р. до аналізу її перебігу та перших результатів долучилось широке коло експертів та аналітиків, серед яких урядові, представники міжнародних грантових та дослідницьких проєктів,

громадських організацій тощо. Сформований ученими та фахівцями значний масив емпіричних даних, які відображають практичні результати реформи, та нормативних документів, що визначають системні зміни у розвитку об'єднаних громад, стали інформаційною базою даного дослідження.

Метою статті є визначення нових можливостей, наданих об'єднаним територіальним громадам України, в ході реалізації реформи фіскальної децентралізації, та їхнього впливу на подальший розвиток ОТГ.

Результати дослідження. За два десятиліття незалежності Україна не могла зламати гіперцентралізовану модель державного управління, що дісталась у спадок від радянського минулого. Разом з неефективним адміністративно-територіальним устроєм вона нівелювала роль та значення інституту місцевого самоврядування в країні, призвівши до зневіри у своїй значущості мільйони громадян. Тому обрання Україною шляху децентралізації, який пройшли як постсоціалістичні, так і розвинуті країни Європи, стало визначальним кроком до побудови демократичної правової держави. Це вибір більшої свободи та відповідальності, який має змінити сутність держави, перетворивши громади з пасивних виконавців централізованих рішень на активних учасників суспільного-політичного та економічного життя.

Основним інструментом сприяння цьому розглядається бюджетна (фіскальна) децентралізація. Ч. Тібу, як один із засновників її теорії, стверджував, що «фіскальна децентралізація підвищує конкуренцію серед місцевої влади, що, у кінцевому рахунку, обмежує обсяг суспільного сектору; децентралізація підвищує ефективність, оскільки місцева влада має кращу інформацію про потреби своїх резидентів, на відміну від центральної влади» [1, с. 80]. Важливість та дієвість реформи доводить і успішна практика її проведення у багатьох розвинутих країнах. Аналіз їхніх результатів [2—6] показує існування позитивного прямого зв'язку між фіскальною децентралізацією та економічним зростанням у цих країнах в середньотривалій перспективі. Незважаючи на наявність у науковій літературі й протилежних точок зору [7—9], яких все ж таки переважно менше, варто погодитись із правильністю вибору України щодо втілення у життя даної реформи.

Однак для отримання очікуваного ефекту (щодо розвитку) у процесі перенесення світового досвіду мають бути дотримані основні умови, які, на думку А.О. Касич [10, с. 19], є такими: 1) обґрунтування етапів та форм проведення децентралізації; 2) визначення оптимального рівня податкового навантаження на економіку; 3) оцінювання величини сектору та попиту на суспільні товари; 4) вимірювання рівня та ефективності децентралізації; 5) передача повноважень на нижчі рівні управління та сформованого місцевого самоврядування; 6) створення прозорої системи моніторингу та контролю витрат регіональних органів; 7) підвищення рівня підзвітності місцевих органів влади; 8) створення інфраструктурних умов для розвитку місцевого самоврядування та бізнес-середовища; 9) перерозподіл доходів для виконання переданих повноважень; 10) надання преференцій бізнесу; 11) стимулювання інвестицій.

Враховуючи викладене, однак не вважаючи його вичерпно правильним, а також оцінюючи активний перебіг реформи фіскальної децентралізації з 2015 р., коли були ухвалені зміни до Бюджетного і Податкового кодексів України, визначимо основні законодавчі новели у цій царині.

У напрямі розширення наявної дохідної бази місцевих бюджетів: передано з державного бюджету плату за надання адміністративних послуг (крім 50 % адміністративного збору за державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень і державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців), а також державне мито; збільшено відсоток зарахування екологічного податку; закріплення за місцевими бюджетами як стабільного джерела — податку на доходи фізичних осіб за новими (для багатьох громад підвищеними) нормативами; запровадження збору із роздрібного продажу підакцизних товарів замість збору за виноградарство, садівництво та хмелярство, який надходить до місцевих бюджетів; розширення бази оподаткування податку на нерухомість шляхом включення до оподаткування комерційного (нежитлового) майна.

У напрямі підвищення бюджетної та фінансової самостійності місцевих бюджетів: закріплено право самостійного формування місцевих бюджетів на основі стабільних дохідних

Рис. 1. Схема впливу фіскальної децентралізації на розвиток об'єднаної територіальної громади (побудовано автором)

джерел і видаткових повноважень та основних параметрів, визначених у проекті державного бюджету; встановлено затвердження місцевих бюджетів незалежно від термінів ухвалення державного бюджету; спрощено процедуру надання місцевих гарантій та здійснення місцевих запозичень від міжнародних фінансових організацій шляхом запровадження принципу «мовчазної згоди» під час погодження таких операцій з Мінфіном.

У напрямі горизонтального вирівнювання бюджетів та міжбюджетних відносин: запроваджено новий удосконалений механізм системи горизонтального вирівнювання податкоспроможності бюджетів через базову (реверсну) дотацію, яка має компенсаторний характер, розмір її визначається за закріпленими загальнодержавними податками залежно від рівня надходжень на одного жителя; уведення в дію нових видів трансфертів — освітньої субвенції (трансферт, який спрямовується на оплату поточних видатків загальноосвітніх навчальних закладів усіх ступенів, у першу чергу на оплату праці, проведення розрахунків за енергоносії та комунальні послуги), медичної субвенції (трансферт, спрямований на оплату поточних видатків закладів охорони здоров'я, крім видатків на оплату комунальних послуг та енергоносіїв), дотація з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення передаєних з держбюджету видатків з утримання закладів охорони здоров'я (щомісячна допомога на сплату комунальних послуг та енергоносіїв);

субвенція на забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру (для реалізації державних програм і комплексних заходів у сфері охорони здоров'я).

У напрямі закріплення повноважень та відповідальності: децентралізація видаткових повноважень у соціально-культурній сфері та чіткий розподіл компетенцій, сформований за принципом субсидіарності; посилення відповідальності профільних міністерств за реалізацію державної політики у освітній та медичній галузях шляхом визначення їх головними розпорядниками коштів відповідних субвенцій; надання права самостійного вибору установи (в органах Казначейства чи установах банків) з обслуговування коштів бюджету розвитку місцевих бюджетів та власних надходжень бюджетних установ; спрощення процедури надання місцевих гарантій і здійснення запозичень від міжнародних фінансових організацій.

Провівши порівняння запроваджених новацій з окресленими орієнтирами, можна завважити їхнє переважне виконання та констатувати створення мінімально необхідних умов позитивного впливу фіскальної децентралізації на розвиток ОТГ та економіки України в цілому. Грунтуючись на дослідженнях А.О. Касич [10], сформулюємо структурно-логічну схему такого впливу, інструментарієм якої є переваги децентралізації (рис. 1).

На старті реформи переважна більшість територіальних громад України, маючи право ви-

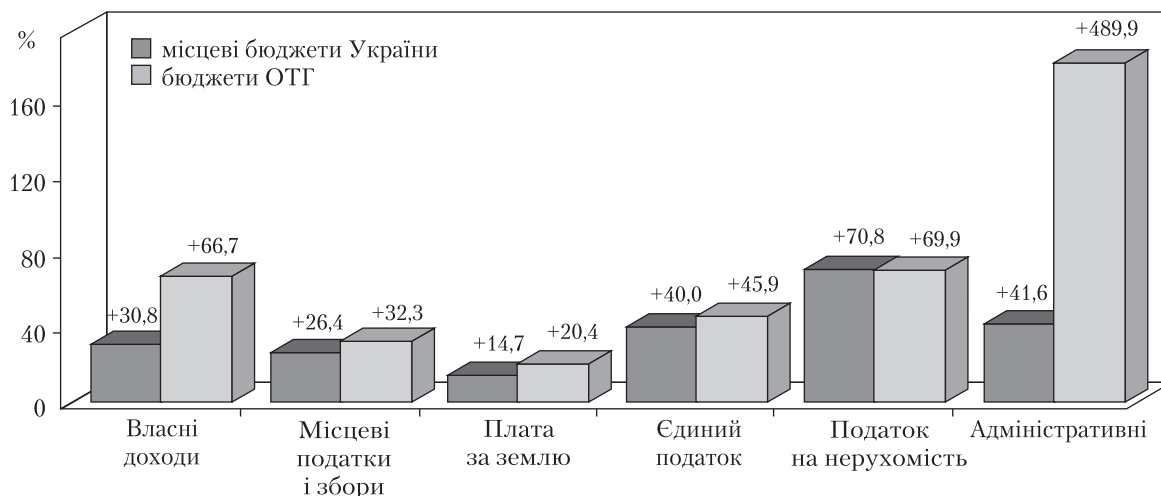

Рис. 2. Темпи зростання бюджетів ОТГ в порівнянні з місцевими бюджетами України станом на 01.09.2017 (побудовано автором за даними [15, с. 12])

рішувати питання місцевого значення, була неспроможна це робити через брак власних коштів, занепад або відсутність інфраструктури (необхідних будівель, споруд, доріг тощо), а також недостатність кваліфікованих кадрів [11, с. 2]. У результаті фіскальної децентралізації окрім повноважень та власних фінансових ресурсів мають підвищитися, в першу чергу, власні чи спільні з державним бюджетом асигнування на задоволення власних потреб громади, обізнаність в яких органів місцевої влади має також зрости завдяки укріпленню активної громадянської позиції населення ОТГ та політичній частині реформи. Додаткові бюджетні кошти чи грошові надходження від ДФРР, донорів чи з інших джерел в економіку громади дадуть змогу поліпшити побут об'єднаної громади: облаштувавши територію проживання, розбудувавши чи створивши зручну транспортну та соціальну інфраструктуру, підвищивши кількість та якість надаваних адміністративних, освітніх і медичних послуг. Позитивний імідж ОТГ, сформований у результаті таких дій, що відповідають Стратегії соціально-економічного розвитку громади, забезпечить поштовх до росту інвестиційної привабливості території, активізувавши таким чином бізнес-середовище, покращивши конкурентні переваги ОТГ та прискоривши міграцію робочої сили до даної громади. У результаті в середньостроковій перспективі уможливиться підвищення рівня життя населення громади та соціально-економічне зростання в регіонах і країні в цілому.

Такий позитивний прогноз є достатньо абстрагованим від маси негативних чинників, які можуть гальмувати процеси розвитку за окресленим сценарієм. Численні регіональні диспропорції призвели до нерівномірності формування податкової бази, що стало причиною майже суцільної залежності від дотацій значної частини місцевих бюджетів, особливо сільських та селищних. Через ускладнення процесу перерозподілу бюджетних ресурсів та управління бюджетним процесом у цілому можуть виникати порушення строків фінансування та невиконання державою своїх «бюджетних обіцянок», які не сприятимуть очікуваному покращенню. Через неузгодженість нагальних потреб територіальних громад із регіональними чи загальнонаціональними програмами розвитку, так само можуть виникати проблеми з фінансуванням через ДФРР та погодженням інфраструктурних проектів. Пасивність громадян, яка роками плекалась у свідомості радянського та пострадянського населення, та професійна безпорадність нової місцевої влади може зруйнувати будь-які стратегічні плани чи реформи. Не треба забувати і про політичні протистояння та лобювання «своїх» інтересів у центрі і на місцях, які не сприяють створенню сильних, спроможних та самостійних громад.

Однак на теперішній час є доволі оптимістичні сподівання на успішний вплив на розвиток ОТГ реформи децентралізації та її фіскального напрямку. Хоча, зважаючи на незначний термін її перебігу, можливо оцінити тільки

частково перший та другий рівень впливу за пропонованою схемою, а саме за змінами доходної бази бюджетів ОТГ, ефективності місцевої влади, відповідності пріоритетам, напрямкам витрат.

За даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, у 2016 р. фактичні надходження створених за 2015 р. 159 об'єднаних територіальних громад зросли майже в 7 разів з 1,1 млрд грн до 7,1 млрд грн, причому власні доходи збільшилися більш ніж тричі (з 1 до 3,3 млрд грн). Середній показник власних доходів об'єднаних громад із розрахунку на одного жителя ОТГ збільшився на 1645 грн. Доходи ж на душу населення в ОТГ зросли у середньому на 254 грн в порівнянні з територіальними громадами, які не об'єдналися [12].

Продовжилась позитивна тенденція і у поточному році. Власні доходи місцевих бюджетів у 366 ОТГ за вісім місяців зросли на 85,5 % та склали 5,5 млрд грн. Для порівняння, протягом січня—серпня 2017 р. власні надходження всіх місцевих бюджетів України зросли на 30,8 %, склавши 120,7 млрд грн. Середній показник надходжень власних доходів на одного жителя ОТГ збільшився на 816 грн. 207 громад перейшли на прямі міжбюджетні відносини з початку 2017 р. Їхні власні ресурси зросли майже втричі, тоді як у старших громад на 34,3 %. 366 ОТГ отримали з державного бюджету субвенцію на розвиток інфраструктури в сумі 826,3 млн грн [13].

Кроки Уряду, спрямовані на фінансову децентралізацію, вже призвели до підвищення зацікавленості органів місцевого самоврядування до збільшення надходження місцевих бюджетів, до вживання заходів із пошуку резервів їхнього наповнення та підвищення ефективності адміністрування податків і зборів [14]. Це позитивно вплинуло на структуру доходів місцевих бюджетів, підвищивши в них частку місцевих податків і зборів, яка протягом 2007—2010 рр. не підіймалась вище 1,1—1,4 %, а у 2016 р. становила вже 27,1 %. Випереджувальні темпи росту основних податкових джерел демонструють також саме ОТГ у порівнянні з іншими населеними пунктами України (рис. 2).

Приріст доходів від плати за землю та єдиного податку, яким сприяли зміни у податковому законодавстві та розвиток підприємницької діяльності, суттєво переважає своїми

темпами в ОТГ. Це може свідчити про ефективне господарювання ОТГ на своїй території. Високий приріст надходжень доходів від сплати податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, вказує на зацікавленість органів місцевого самоврядування у мобілізації коштів до своїх бюджетів та наявність резервів для подальшого зміцнення фінансової спроможності громад. А рекордне зростання плати за надання адміністративних послуг в об'єднаних територіальних громадах — результат організації належної роботи з надання адміністративних послуг безпосередньо в ОТГ, де створюються Центри надання адміністративних послуг.

Зростання доходної бази бюджетів об'єднаних територіальних громад сприяло збільшенню витрат на поточні потреби та розвиток. Експертами Мінрегіонбуду зазначено ефективніше у порівнянні з іншими населеними пунктами використання наявного у розпорядженні ОТГ ресурсу, який спрямовувався на розвиток територій, а не накопичувався на депозитних рахунках в банках. На жаль, на об'єднані громади у 2016 р. було покладено значно більше видаткових повноважень, ніж їхня дохідна спроможність. Без відповідних компенсаторів залишилось фінансування всіх видатків галузі освіти, крім оплати праці педагогічного персоналу, оплати комунальних послуг та енергоносіїв у галузі освіти та охорони здоров'я, пільгових перевезень тощо. Однак позитивним фактом є зменшення частки видатків на заробітну плату та енергоносії у структурі місцевих бюджетів, що свідчить про ефективність заходів з енергозбереження та перегляду кадрового потенціалу на місцях. Частка видатків розвитку у спеціальному фонді бюджету зросла в ОТГ у 2017 р. на 88,3 % (88,0 % у 2016 р.), тоді як в інших населених пунктах тільки на 69,1 % (64 %), хоча у розрахунку на одну особу тенденція зворотна: в ОТГ вони складають у середньому усього 283 (116) грн, тоді як по всій Україні — 568 (344) грн [15, с. 13].

Держава також збільшила обсяги надання державної бюджетної підтримки громадам на їхній розвиток і розбудову інфраструктури. У 2017 р. передбачено державну бюджетну підтримку 366 ОТГ в обсязі 1,5 млрд грн. Ці кошти розподілено між громадами залежно від площі їхньої території та чисельності сіль-

ських жителів (чим більша кількість сільських жителів і площа території, тим більший обсяг субвенції ОТГ). За вісім місяців 2017 р. розподілено 73,5 % коштів субвенції за проектами ОТГ, за рахунок яких громади впроваджують 1334 інфраструктурні проекти.

Отже, на стартовому відрізку реформа фіскальної децентралізації поки що виконує поставлені перед нею завдання. Підвищення ресурсної бази ОТГ дало змогу «надавати більш якісні та більш різноманітні послуги своїм жителям, реалізовувати соціальні та інфраструктурні проекти, створювати умови для розвитку підприємництва та залучення інвестиційного капіталу, розробляти програми місцевого розвитку та фінансувати інші заходи для всебічного покращання умов проживання жителів громади» [13].

Висновки. Оскільки в Україні склалася об'єктивна потреба в забезпеченні вирівнювання соціально-економічного розвитку регіонів та зростання ролі територіальних громад у забезпеченні інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності, було започатковано перенесення вагомого фінансового ресурсу на нижчі рівні, що сприятиме активізації суспільної та ділової активності. Проведення таких кардинальних реформ як децентралізація в умовах війни, коли макроекономічна ситуація в країні не передбачає розпорошення коштів, мало значно більше ризиків, ніж в інших країнах Європи чи світу. Однак попередні результати реформування місцевого самоврядування показали суттєве збільшення успішних практик розвитку громад, що скористалися перевагами децентралізації, незважаючи на вплив негативних чинників. Запорукою цього стали нові організаційні та фінансові можливості ОТГ, законодавчо закріплені в ході реформи.

Визначено, що реалізація цих законодавчих новел дозволила об'єднаним територіальним громадам збільшити рівень власних надходжень до бюджетів ОТГ. Обґрунтовано позитивний прямий вплив цих процесів на розвиток об'єднаних територіальних громад відповідно до структурно-логічної послідовності етапів цього розвитку. Таке розуміння дає змогу швидше узгоджувати оперативні плани громад з програмами їхнього стратегічного розвитку, спростивши визначення пріоритетів поточного моменту.

Тому важливо продовжувати процес фіскальної децентралізації, поступово вирішуючи проблеми оптимізації надходжень і повноважень бюджетів ОТГ, корегуючи плани розвитку громад, підтримуючи процес активізації громадського суспільства з метою посилення контролю за владою та визначення пріоритетів розвитку, що призведе до покращення умов їхнього життя.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Tiebout C. An Economic Theory of Fiscal Decentralization. *Public Finances: Sources, and Utilization*. New Jersey, 1961. P. 79—96.
2. Возняк Г.В. Бюджетна децентралізація: європейський досвід та перспективи для України. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*: зб. наук. пр. Відп. ред. В.С. Кравців. Львів, 2016. Вип. 3 (119). С. 56—62.
3. Кузькін Є.Ю., Котляревський Я.В., Шишко О.В. Зарубіжний досвід фіскальної децентралізації: проблеми та шляхи їх розв'язання. *Фінанси України*. 2015. № 12. С. 63—72.
4. Рекова Н.Ю., Чистюхіна Ю.А. Формування імперативів концепту фінансової децентралізації в Україні. *Бізнес Інформ*. 2016. № 11. С. 235—240.
5. Пігуль Н.Г., Люта О.В. Зарубіжний досвід проведення децентралізаційних реформ. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 9. С. 684—689.
6. Усков И.В. Децентрализация как основа становления финансово самостоятельных местных органов власти. *Бізнес Інформ*. 2012. № 3. С. 107—111.
7. Leschenko N., Troschke M. Fiscal Decentralization in Centralized States: The Case of Central Asia. *Osteuropa-Institut München. Working Paper*. 2006. Vol. 261. P. 57.
8. Fiorino N., Galli E., Padovano F. Do Fiscal Decentralization and Government Fragmentation Affect Corruption In Different Ways? Evidence from a Panel Data Analysis. *International Center for Public Policy Working Paper Series*. 2012. Vol. 1217.
9. Sebastian B., Gebietsreformen F. Hoffnungen, Risiken und Alternativen. *Ifo Working Papers*. 2017. Vol. 234.
10. Касич А.О. Теоретичні аспекти впливу процесів децентралізації на економічний розвиток країни. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 8 (182). С. 16—21.
11. Чому потрібна децентралізація. Офіційний сайт асоціації міст України. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/chomu_potribna_decentralizaciya.pdf (дата звернення 30.08.2017).
12. Фінансово-аналітичні матеріали. Бюджети 159 об'єднаних територіальних громад у 2016 році. Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. URL: <http://www.minregion.gov.ua/decentralization/presentation/finansovo-analitichni-materiali-byudzheti-159-ob-yednanih-teritorialnih-gromad-u-2016-rotsi> (дата звернення 21.09.2017).
13. Козюк Я. Децентралізація дала можливість нарощувати доходи місцевих бюджетів. Офіційний сайт «Децент-

ралізація влади в Україні». URL: <http://decentralization.gov.ua/news/6731> (дата звернення 21.09.2017).

14. Бюджети ОТГ по багатьох надходженнях випереджають інші місцеві бюджети, — дані моніторингу за 8 місяців. Офіційний сайт «Децентралізація влади в Україні». URL: <http://decentralization.gov.ua/news/6897> (дата звернення 21.09.2017).
15. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування. Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. URL: <http://www.minregion.gov.ua/decentralization/presentation/monitoring-protsesu-detsentralizatsiyi-vladi-ta-reformuvannya-mistsevogo-samovryaduvannya-2/> (дата звернення 21.09.2017).

REFERENCES

1. Tiebout C. An Economic Theory of Fiscal Decentralization. *Public Finances: Sources, and Utilization*. New Jersey, 1961. P. 79-96.
2. Vozniak H.V. Biudzhetna detsentralizatsiia: yevropeyskyi dosvid ta perspektyvy dlia Ukrainy. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy: zb. nauk. pr.* Vidp. red. V.S. Kravtsiv. Lviv, 2016. Vyp. 3 (119): 56-62 [in Ukrainian].
3. Kuzkin Ye.Iu., Kotliarevskiy Ya.V., Shyshko O.V. Zarubizhnyi dosvid fiskalnoi detsentralizatsii: problemy ta shliakhy yikh rozv'iazannia. *Finansy Ukrainy*. 2015. No. 12: 63-72 [in Ukrainian].
4. Rekova N.Iu., Chystiukhina Iu.A. Formuvannia imperatyviv kontseptu finansovoi detsentralizatsii v Ukraini. *Biznes Inform*. 2016. No. 11: 235—240 [in Ukrainian].
5. Pihul N.H., Liuta O.V. Zarubizhnyi dosvid provedennia detsentralizatsiinykh reform. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2016. No. 9: 684-689 [in Ukrainian].
6. Uskov Y.V. Detsentralyzatsiia kak osnova stanovleniia finansovo samostoiatelnykh mestnykh orhanov vlasty. *Biznes Inform*. 2012. No. 3: 107-111 [in Ukrainian].
7. Leschenko N., Troschke M. Fiscal Decentralization in Centralized States: The Case of Central Asia. *Osteuropa-Institut München. Working Paper*. 2006. Vol. 261. P. 57.
8. Fiorino N., Galli E., Padovano F. Do Fiscal Decentralization and Government Fragmentation Affect Corruption In Different Ways? Evidence from a Panel Data Analysis. *International Center for Public Policy Working Paper Series*. 2012. Vol. 1217.
9. Sebastian B., Gebietsreformen F. Hoffnungen, risiken und Alternativen. *Ifo Working Papers*. 2017. Vol. 234.
10. Kasych A.O. Teoretychni aspekty vplyvu protsesiv detsentralizatsii na ekonomichnyi rozvytok krainy. *Aktualni problemy ekonomiky*. 2016. No. 8 (182): 16-21 [in Ukrainian].
11. Chomu potribna detsentralizatsiia. Ofitsiyniy sait asotsiatsii mist Ukrainy. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/chomu_potribna_decentralizaciya.pdf [in Ukrainian].
12. Finansovo-analitychni materialy. Biudzhety 159 ob'iednanykh terytorialnykh hromad u 2016 rotsi. Ofitsiyniy sait Ministerstva rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho hospodarstva Ukrainy. URL: <http://www.minregion.gov.ua/decentralization/presentation/>

finansovo-analitichni-materiali-byudzheti-159-ob-yednanih-teritorialnih-gromad-u-2016-rotsi [in Ukrainian].

13. Koziuk Ia. Detsentralizatsiia dala mozhlyvosti naroshchuvaty dokhody mistsevyykh biudzhativ. Ofitsiyniy sait «Detsentralizatsiia vlady v Ukraini». URL: <http://decentralization.gov.ua/news/6731> [in Ukrainian].
14. Biudzhety ОТГ по багатьох надходженнях випереджають інші місцеві бюджети, — дані моніторингу за 8 місяців. Ofitsiyniy sait «Detsentralizatsiia vlady v Ukraini». URL: <http://decentralization.gov.ua/news/6897> [in Ukrainian].
15. Monitorynh protsesu detsentralizatsii vlady ta reformuvannia mistsevoho samovriadvannia. Ofitsiyniy sait Ministerstva rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho hospodarstva Ukrainy. URL: <http://www.minregion.gov.ua/decentralization/presentation/monitoring-protsesu-detsentralizatsiyi-vladi-ta-reformuvannya-mistsevogo-samovryaduvannya-2/> [in Ukrainian].

Надійшла 30.09.2017

С.И. Гречаная

Институт экономико-правовых исследований
НАН Украины, г. Киев

ФИСКАЛЬНАЯ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ В КОНТЕКСТЕ РАЗВИТИЯ ОБЪЕДИНЕННЫХ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ГРОМАД УКРАИНЫ

Рассмотрены финансовые и организационные возможности, предоставленные объединенным территориальным громадам (ОТГ) Украины в ходе реализации реформы фискальной децентрализации. Проведена их систематизация по основным направлениям. Построена структурно-логическая схема влияния фискальной децентрализации на развитие ОТГ и регионов. По результатам анализа дана положительная оценка стартовому отрезку реформы в контексте развития объединенных громад.

Ключевые слова: фискальная децентрализация, реформа, объединенная территориальная громада, развитие, доходы бюджета, местное самоуправление

S.I. Hrechana

Institute of Economic and Legal Researches
of the NAS of Ukraine, Kyiv

FISCAL DECENTRALIZATION IN THE CONTEXT OF DEVELOPMENT OF THE UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES IN UKRAINE

The article considers financial and organizational opportunities provided to the united territorial communities of Ukraine during the implementation of the fiscal decentralization reform, they are systematized in the main areas. A structural and logical scheme of the fiscal decentralization effect on the development of UTCs and regions has been constructed. Based on the results of the analysis, the starting segment of the reform was positively evaluated in the context of the united communities.

Keywords: fiscal decentralization, reform, united territorial community, development, budget revenues, local self-government.